

Van beschermd intramuraal wonen naar beschermd thuis wonen

Sinds 2015 wordt beschermd wonen gefinancierd door de gemeenten. Veel gemeenten werken aan de beweging van 'beschermd wonen' naar een 'beschermd thuis', waarin inwoners zoveel mogelijk zelfstandig wonen en de benodigde begeleiding (en soms behandeling) thuis krijgen.

Dat is een forse opgave. Wat hebben inwoners met psychische problematiek nodig om de stap te maken van beschermd naar zelfstandig wonen? Inwoners hebben vaak specifieke behoeften. Welke factoren bevorderen en welke factoren belemmeren daarin?

In Arnhem is onderzocht hoe de stap naar zelfstandig wonen kan worden ondersteund of zelfs te vergemakkelijken is en daarmee de doorstroming in de woonzorgketen -binnen de zorgverzekeringswet en wet maatschappelijke ondersteuning- verbeterd kan worden. Zo kunnen inwoners met psychische problematiek op de voor hen best passende manier aan hun

herstel werken. Met als perspectief dat zij naar behoefte (weer) volwaardig aan de samenleving deel kunnen nemen.

Deze factsheet is een verkorte weergave van het onderzoeksrapport. Het rapport kunt u downloaden via www.werkagendamenzisgemeenten.nl

Om de overgang naar beschermd thuis te laten slagen, zijn de behoeften van de betrokken inwoners bepalende onderdelen van het vorm te geven aanbod. Hun perspectief is daarom leidend. De vraag binnen het project was: Welke bevorderende en belemmerende factoren spelen een rol voor:

- A. De inwoner en zijn/haar netwerk?
- B. De professional en zijn/haar werkwijze?
- C. De al dan niet bestaande voorzieningen?

De werkwijze van het project in beeld:

Centrale vragen

- Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren als het gaat om de stap naar zelfstandig wonen?
- Wat/wie had/heb je nodig om de stap naar zelfstandig wonen te vergemakkelijken?

Gespreksonderwerpen

Gespreksonderwerpen waren wensen, behoeften, sociaal netwerk, begeleiding en persoonlijke geschiedenis.

Brainstorm

In een brainstormsessie met zorgaanbieders, wijkteams, huisartsen en financiers is gekeken hoe je aan de behoeften en wensen van inwoners over zelfstandig wonen tegemoet zou kunnen komen.

Clëntgesprekken

Er zijn 17 gesprekken gevoerd met cliënten.

Toetsingsessies

- Wijkcoaches van het sociaal wijkteam
- Begeleiders van zorgaanbieders

In de toetsingsessies zijn vanuit ander perspectief de uitkomsten aangescherpt.

Uitkomsten van het project

A. De inwoner:

welke factoren bevorderen de overstap? 👉

- Intrinsieke motivatie om zelfstandig te gaan wonen
- Sociaal netwerk en activiteiten buiten de instelling. Veel inwoners willen hun wens om meer kennissen en vrienden op te doen in de praktijk brengen
- Contact met lotgenoten: inwoners bieden hulp aan elkaar en kunnen elkaars angst wegnemen
- Zelfvertrouwen: Zelfbewustzijn en het gevoel een stijgende ontwikkeling doorgemaakt te hebben
- Vertrouwen van de begeleider(s) dat het lukt. Het ervaren van onvoldoende steun is een drempel om de stap naar zelfstandig wonen te maken
- Bieden van veiligheid en rust: Zelfstandig wonen in een veilige omgeving: sociale controle, niet teveel prikkels, praktisch ontzorgd zijn

welke factoren belemmeren de overstap? 🗨️

- Gebrek aan overzicht. Er moet van alles geregeld worden en dit is soms ingewikkeld. Sommigen weten niet wat er van hen verwacht wordt.
- Angst en onzekerheid van het netwerk of de inwoner dat het zelfstandig wonen niet zal gaan lukken.
- Eenzaamheid. Angst voor vereenzaming na het vertrek uit de intramurale setting.
- Een verhuizing is spannend en stressvol. Dit geldt in het bijzonder voor mensen met autisme, omdat zij aan een andere omgeving moeten wennen. Dit maakt een overgang naar een zelfstandige omgeving soms te groot is en er een kans op terugval is.

B. De werkwijze:

welke factoren bevorderen de overstap? 👉

- Aan een perspectief werken, door van doorstroom een vanzelfsprekend gespreksonderwerp in de begeleiding te maken.
- Begeleiding tijdens overstap: georganiseerde overdracht, overdrachtsgesprekken. Een advies voor de ambulante hulpverlening.
- Een tijdelijke ophoging van begeleidingsuren
- Financiële voorbereiding op zelfstandig gaan wonen door het aanleggen van een spaarpotje en het tijdelijk stopzetten van de eigen bijdrage via het CAK.
- Voorbereiding op zelfstandig wonen via training.
- Nog deel kunnen nemen aan groepsactiviteiten met de oude groep /in oude locatie
- Het is belangrijk dat er goede begeleiding op afroep beschikbaar is wanneer het mis gaat of dreigt te gaan
- Het aanbieden van terugkom-momenten op de intramurale setting, voor sociale contacten en uitwisseling van ervaringen.
- Een spreekuurtje tussen wijkcoach en begeleider om de ontwikkelingen te bespreken.

- Mogelijkheid om dezelfde begeleider te houden/ 'mee te nemen'.
- Een stappenplan voor inzicht en rust in wat er geregeld moet worden. Een checklist voor praktische zaken na de overstap.

welke factoren belemmeren de overstap? 🗨️

- Afhankelijkheid van de intramurale locatie voor sociale behoefte en activiteiten.
- Omgang met financiën, schulden, kwetsbaarheid voor drugshandel en wietplantages.
- Bij inwoners die begeleiding en behandeling ontvangen, is soms behoefte aan meer uitwisseling tussen begeleider en behandelaar.

C. De voorzieningen:

welke factoren bevorderen de overstap? 👉

- Een woning in gewenste wijk / dichtbij een BW-voorziening
- Door verschillende typen ambulante begeleiding (basis en specialistisch) aan te bieden aan de zelfstandig wonende inwoner kan meer aan de (diversiteit van de) vraag worden voldaan.
- Een goede dagbesteding zorgt voor structuur en voorkomt isolatie.
- Een tussenstap tussen intramuraal en zelfstandig wonen: trainingshuis, aanleunwoning of semi-beschermd wonen
- Terugval- & time out-mogelijkheden zoals Bed & break, logeren en Bed op recept.
- Afspraken tussen Beschermd Wonen-aanbieders en behandelinstellingen over terugvalmogelijkheden en soepele herinstroom in Beschermd Wonen.
- Beschikbaarheid van toegankelijke behandelingsmogelijkheden zoals therapie, gesprekken met een psycholoog en/ of POH-GGZ
- De wijk rondom de locatie leren kennen, door de verbinding tussen zorgaanbieder, de wijk en het wijkteam te versterken.
- Een financiële steun in de rug bij het maken van de overstap naar zelfstandig wonen.

welke factoren belemmeren de overstap? 🗨️

- Financiën: als er geen spaargeld of huisraad is. Het te laat aanvragen van regelingen zoals huurtoeslag, of als er sprake is van dubbele huren of een borg.
- Opzegtermijnen. Sommige aanbieders hanteren opzegtermijnen
- Als er na ontslag behandeling geen BW-plek is en ook geen woning.
- Onder de 23 jaar zijn er beperkingen op het gebied van huurtoeslag.
- De hoge standaard van sommige voorzieningen kan zelfstandig gaan wonen onaantrekkelijk maken.
- Stigma: de wijk/omgeving is er niet altijd op georganiseerd, of niet klaar voor.

Ideeën, oplossingsrichtingen en aanbevelingen

Professionals en opdrachtgevers bedachten samen oplossingen die belemmeringen kunnen wegnemen:

Training

Bied inwoners in Beschermd Wonen meer mogelijkheden om vaardigheden voor zelfstandig wonen aan te leren.

Informele zorg

De rol van het eigen netwerk stimuleren | Bied mogelijkheden om een nieuw netwerk op te bouwen | Bouw Buurtcirkels op.

Nieuwe werkwijzen

Zet ervaringsdeskundigen meer & beter in | Ga meer uit van de inwoner zelf: plan maken vanuit je passie | Neem periodiek checklist uitstroom af | Intensivering samenwerking wijkteams & aanbieder | Verspreid een stappenplan voor praktische zaken m.b.t. zelfstandig wonen | Zet voorbeelden in tijdens terugkomenten.

Voorzieningen

Woningmatch/-fix: website voor lotgenoten die huisgenoten zoeken | Vergroot het woningaanbod, bv. microwoningen | Verbinding intramuraal & ambulante d.m.v. omklapwoningen

Participatie

Activiteiten buiten de voorzieningen van de aanbieder | Maak dagbesteding minder vrijblijvend | Vrijwilligerswerk in de wijk | Betrek als aanbieder ondernemers in de wijk | Zet de wijk in om mensen welkom te heten | Werf vrijwilligers als gastheer/-vrouw om mensen wegwijs te maken | Zet maatjes in.

Cultuur/Visie

Streefdata voor uitstroom afspreken tussen wijkteam en aanbieder | Verwachtingenmanagement: tijdelijke situatie benadrukken | Draag visie uit in de opleidingen van begeleiders | Stimuleer het omdenken bij medewerkers.

Financiën

Vergroot de financiële armslag van inwoners die de stap willen maken d.m.v. een bonus.

Naar aanleiding van dit project

De gemeente Arnhem en Menzis zetten zich gezamenlijk in om de doorstroming in de woonzorgketen te verbeteren. De meeste oplossingen vragen vooral inzet van Arnhem. De gemeente heeft na dit onderzoek de volgende oplossingsrichtingen uitgevoerd, gepland of gaat deze nader onderzoeken:

- Inzetten van Buurtcirkels in 6 wijken in Arnhem
- Een stappenplan met praktische zaken rondom de overstap naar zelfstandig wonen
- Een product gericht op een georganiseerde overdracht van beschermd wonen naar beschermd thuis
- Meer voorzieningen/mogelijkheden voor een tussenstap van beschermd wonen naar beschermd thuis
- Rust en zekerheid aan zelfstandig wonende inwoners bieden door te voorzien in een terugvalfunctie, bijvoorbeeld via crisiskaart, 24uurs-nooddienst, terugvalvoorzieningen
- Toegankelijkheid van de GGZ-inloopvoorzieningen in de wijken vergroten
- Inzetten op blijven wonen waar je zorg ontvangt, in combinatie met makkelijk kunnen op- en afschalen van begeleiding en toezicht.
- De tijdelijkheid en herstelgerichtheid van Beschermd wonen onderstrepen.
- Zorgovergangen: zo min mogelijk wachtlijsten
- Woonafspraken met woningcorporaties: inwoners die uitstromen uit Beschermd wonen krijgen voorrang
- Inventarisatie van de woningvoorraad in het licht van de ambities voor ambulantisering
- Verkennen samenwerking met partners GGZ in de wijk: hoe vormgeven van passend aanbod van ambulante behandeling en begeleiding?